

Lo Catalanista

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director. | Los originals no 's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ y ADMINISTRACIÓ

Calderón, 36.

Representació Administrativa a Barcelona

Llibreria de Alvar Verdaguer Rambla Mitj, 5

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell. 2 rals al mes.

Fora. 8 » trimestre.

Un número sol. 0'20 ptas.

Anuncis a preus convencionals.

La Unión y el Fénix Español

Companya de Segurs Reunits

Contra incendis y sobre la vida

Representant per Sabadell y sa comarca: Pau Colomer.

Carrer de la Soledat, n.º 30 Sabadell.

Encuadernacions de totes classes

IMPREMPTA Y ENCUADERNACIONES

DE

PERE TUGAS

Carrer de Calderon, núm. 36

Se fan tota classe de impressions ab l' esmero, promptitut y economia més perfeccionadas en aquest ram.

Gran existencia de plegadors de cartró de totes mides, a preus econòmichs.

CALDERON, 36

Impressions ràpides y econòmichs

UN BULLIT

No altra cosa es que un bullit, lo acort pres per la Comissió organitzadora dels somatents sobre los porta-escopetas en la última reunió. Conexiam ja dit acort per los periódichs diaris, pero nos havém abstinut de parlarne fins á veurer lo Butlletí Oficial del cos y enterarnos del acta de dita reunió, per la cual se veu que no es solzament un bullit dit acort, sino que es un poti-poti de tan marcat gust madrileny que sembla impossible que siga fet per gent catalana, ¡tan han degenerat las classes directoras de nostra desgraciada Catalunya!

En la reunió anterior, un tal senyor Folch se plangué de que alguns individuos del Somatent usen porta-escopetas ab lo escut de Catalunya y proposá que fos excomunicat tot individu que no sigués catalá renegat com ell; gracies al digne vocal senyor Franch pogué aturarse aquest anatema y se nombrá una Comissió que dictaminés si podrian usarse porta-escopetas ab inscripció catalana y escut catalá.

En aquesta ultima reunió la dita comissió ha donat son dictámen que ha sigut acceptat per majoria de vots y qual dictámen anem á analisar pera provar la qualificació de poti-poti, del pitjor gust, ab que lo havem batejat.

Diu en primer lloch la Ponencia que no s' ha rebut ni una sola reclamació de los que al Somatent perteneixen demanant que sigan canviats la inscripció, colors ó forma dels porta-escopetas lo que prova la unanim conformitat dels Somatents ab l' acort publicat en lo Butlletí Oficial corresponent al mes de Juny de 1893, puig si algun districte hagués trobat inconvenients en lo proposat s' haguera dirigit á la Comissió ó al Excelentíssim Sr. Comandant General que la representa.

De manera que ab aquesta declaració queda feta cendras la exposició dirigida á la Comissió organitzadora per una comissió del Somatent de Sta. Coloma de Cervelló y publicada en la *Renaixensa* y altre exposició del mateix Somatent y publicada posteriorment en dit periódich; quedan també fets fum los articles publicats en lo CATALANISTA, *La Costa de Llevant* y altres periódichs de la terra, protestant dels porta-escopetas ab inscripció castellana, y finalment quedan soterradas las instancias dirigidas al senyor Roca com á individu de la Ponencia, pregantli que interposés son valiment pera que lo dictámen de la mateixa fos favorable als porta-escopetas ab inscripció catalana, dirigida á dit senyor per varios individuos dels Somatents de Sabadell, de Castellar y d' algun altra població, y que no creyém pas que dit senyor las hagi fet fonedissas.

Amagar tot aixó es volguer amagar lo sol, es madrilenyisme pur qu' ompla 'l cor de fel al pensar en aytal comedia representada per gent catalana, per homens que tenen la obligació de donar bon exemple.

Continua la Ponencia dient que, encare que queda provada unanime

ment la conformitat dels Somatents ab los porta-escopetas oficials, creu que lo proposat per lo senyor Franch (que la inscripció puga esser en català ó castellà) no altera substancialment l'acort de la Comissió y per lo tant no trova inconvenient en que pugui usarse la aludida inscripció texida en los porta-escopetas en IDIOMA ESPAÑOL Ó EN CATALAN pero respectant los COLORES NACIONALS y construyent lo distintiu en forma que no hi haja mes distinció entre uns y altres que la indispensable del cambi de algunas lletras.

Una comissió de *romeristas* no redactaria pas un párrafo mes andalús ni mes lleuger puig en primer lloch funda la aquiescencia á la proposició del senyor Franch, no al esperit del Somatent, puig aquest, segons élls, ja está prou satisfet ab las tiras castellanas, sino per deferencia á dit senyor, y luego d'una plumada separa Catalunya d'Espanya, puig diu que la inscripció podrá esser en idioma espanyol ó *en catalán*, de manera que l'idioma català no es espanyol lo que equival á manifestar clarament que Catalunya no es d'Espanya.

¿Serán aquets senyors separatistas?

Finalment diu lo informe de la Ponencia, continuant lo mateix aire de protecció, purament andalús, que aquestos porta-escopetas no podrán esser imposats y que 'ls Somatents podrán continuar usant los porta-escopetas que sigan de son agrado pero que no pot ni deu permetrers que sigan usats com á distintiu, altres porta-escopetas ni ensenya que en algun modo signifiqui protesta de lo que s'estableixi.

De manera que 'ns concedeixen la llibertat que no 'ns poden pendre d'usar los porta-escopetas que vulguem, y en prova de que tots los Somatents están contentíssims dels porta-escopetas oficials, declaran, demostrant molta por, que no pot ni deu permetrers que sigan usats com á distintiu altres porta-escopetas ni ensenya que'n algun modo signifiqui protesta de lo que s'estableixi. Pero ¿no havíam quedat en que los Somatents estaban contentíssims de dexarse apallasar ab lletereros castellans á l'espatlla y se mostravan cofoys de portar cada individu una faixa d'estanch?

Essent aixís no hi hauria necessitat de aytal prohibició. pero aquesta sembla motivada per la por que deu tenir la Ponencia de que alguns individus ostentin son porta-escopetas adornat ab l'escut de Catalunya, conforme saben que ni ha molts cents de repartits; si la Ponencia ha previst axó per mes que mes amunt diga que tot lo mon es felís, fa mol be de prevenirse; lo escut de Catalunya en lo pit dels Somatents los fiblaría 'l cor, los posaría á la vista la sombra venerable de sos avis y aquestas sombras los tirarian en cara son espanyolisme centralista, se regonexerian traïdors á tan venerable insigna y fan bé de fugirne, també lo diable fuig de la Creu.

Per últim se passá a discussió y defensaren lo dictamen que dolent y tot representava la tendencia catalana, los Srs. Marquesos d'Aguilar y de Camps, don Antoni Roca, y D. Francisco J. de Franch oposantse á sa apr-

bació y opinant que debía quedar en vigor l'acort prés en la reunió de Juny de 1893, los Srs. Francisco Folch y Rocafort, es á dir que aquestos senyors volían que 'n los porta-escopetas no hi hagués altra inscripció que la castellana; aquestos sí que ja no tenen cura, aquestos ja renegau publicament, de la llengua de sos pares.

Lo Sr. President D. Ruperto Fuentes se declará neutral com convenia demostrant un sentit comú que l'honra moltíssim al mateix temps que contrasta ab la ofuscació de critéri dels catalans borts que l'enrotllavan.

Pero en últim resultat lo mes original d'aquest bullit es que després de tan llarch y variat informe se descuidá la Ponencia de aclarar si en avant deurá cuidarse la Comissió de fer fabricar novas partidas de porta-escopetas y en aquest cas, si las que 's fabriquin novament tenen d'esser ab rotul *español* ó rotul catalá, ó si 'n farà fabricar per tots los gustos, lo que sembla fora lo mes logic si ha d'esser práctica la llibertat d'usar uns y altres, puig si la Comissió no 'n fá fabricá ab rotul catalá, no es fácil que cap districte s'en cuidi, tenint de construir lo distintiu en forma tan exacte que no hi haja mes diferencia entre uns y altres que la indispensable del cambi d'algunas lletres.

De manera que solzament sabém que 'ls Somatents, si volém distintiu té d'esser ab la tira groga y vermella, y la inscripció castellana ó catalana, pero guardemnos de portar l'escut de Catalunya si no volém esser excomunicats; ni tan solzament podém permetrens lo luxo de posar nostres inicials xicas ni grossas.

Prenguéu ab resignació las ofuscacions que 'l centralisme produheix á tans catalans extraviats; continuém formant part dels Somatents per amor á Catalunya, per defensar la pau y nostres interessos, sens fixarnos en las debilitats ó cobardías ó extravios dels homens, y devant del poti-poti dels distintius, valdrá més que continuem portant per porta-escopetas una corretja ó una simolsa, res d'uniforme, puig lo verdader distintiu del somatent es la pau y lo ver amor á la Pátria catalana.

P. C.

Sub-cabo del Districte.

SECCIÓ POLÍTICA

Després d'alguns dias de fer festa, al reanudar las tascas acostumadas en aquesta secció, nos trobém ab no pocas novetats y no menos extranyesas per més que no haurían de serho, tractantse de nostra especial y única Espanya.

Periodistas que han fustigat á militars, militars que han assaltat las redaccions castigant als periodistas, lo govern sagastí, per terra, los conservadors á dalt, tot cambiat y trastornat y tothom governant y fentse la justicia pel seu compte.

Sóls una entitat no ha tingut rés que veurer en aquest batibull de nostra desgraciada politica, sols una de las parts components del Estat no ha dit aquesta boca es

meva, ni l'ha fet cap acte que pogués donar a entendre la seva ingerencia en aquests assumptos.

Es aquesta 'l pays, 'l verdader pays que paga y trevallia, que ab sas suhadas manté y fa viurer als governs y tots los organismes del Estat, que paga als militars perque garantissin l'ordre y la integritat del territori, que afluixa la bossa pera que s'administri honradament, que fa tota classe de sacrificis en sanch y diners pera 'l bon nom y la prosperitat d'Espanya.

Se veu que en nostre infelis Estat, lo pays, la massa de contribuyents que sosté totas las cargas y aguanta, encare ferma, tots los sacrificis, es verdaderament el *último mono*.

Tot se fa y desfà sense contar ab son beneplàcit, y en la sinia de nostra política hont s'enfilan y s'abaixan, pacíficament y ab regularitat pasmosa, los catúfols dels partits que tot ho mangoneijan, no li está reservat altre paper que 'l de la bèstia que la posa en marxa.

Que velti lo sinia, que no altra cosa pot fer qui s'ajup tan mansament als peus dels capatassos, y aquestos entretant qu'ho maneguin tot a son capritxo.

¡Trist paper serà pero no 'n mereix d'altre!

La prudencia exagerada y l'egoisme refinat s'han confós y han arribat ahont comensa la baixesa.

Quina feyna aquestos dias pels periódichs polítichs y per tots quants viuen y pretenen viurer de las engrunas dels pressupostos.

Los sagastins que tot ho veyan de color de rosa y exhibian en sas columnas los elogis a raig desfet, han girat full de cop y volta y ho veuen negre, molt negre y 'ls elogis s'han fós com per miracle, sortint en son lloch los duptes intencionats, censuras ben manifestas, etc., etc.

Es que ha caigut en Sagasta y ha pujat en Cánovas.

En cambi desde 'ls periódichs conservadors tot somriu, tot canta, lo qu'ahir era ruina y desolació es avuy, paradís, oassis.

Es qu'ha pujat en Cánovas y ha caigut en Sagasta.

Han donat la volta los catúfols y ara talla un altre.

Cambi de camisa complert.

¡Com se 'ls aixampla l'estomach al pensar ab lo destí que 'ls hi espera!

¡Qui diria que d'una cosa tan petita, aquí a Espanya, com es un cambi de minis-teri, s'en toquin resultats tan eloquents y decissius?

En un moment donat, mitja Espanya riu, ó mitja Espanya plora.

Segons qui puja ó segons qui baixa los sentits corporals d'una infinitat d'individuos están d'enhorabona.

Ni espanta 'l fret, ni amolina la calor, ni esparvéra la miseria..., tot té remey fácil, senzill, expressat ab una sola frasse «han pujat 'ls nostres.»

Ab lo rebombori infernal de cambi d'empleats de totas classes qui no pesca una gangueta que dongui suficient per viurer?

A pescar donchs, conservadors espanyols, qu'ha arribat l'hora.

Al primer toch de campana que ningú hi falti.

La taula está parada, l'estomach apunt després de gran dejuni, los aliments encare no escassejan, a la una, a las dos, a las....

¡Infelissos!

¡Y pensar que Deu va criar l'home a la seva imatge!

Lo nou ministeri conservador ha sigut una solemne relliscada del gran Cánovas.

Deixant apart la tonteria de ficarhi ministres nous, ab los embolichs en que 's troba avuy Espanya, ha distribuhit tres carteras sobre tot que no sabém pás qui vá mal aconsellarlo.

A Gràcia y Justicia, lo ministeri sensat per excelencia, lo lloch ahont s' arregla la justicia, lo més sagrat de la terra, hi ha posat al celeberrim Romero Robledo.

¡Sembla mentida qu' en cosas tan sèrias s' hi fassi broma!

A Hisenda, lo punt cardinal de la situació y del pays qu' en sofreix las consecuen-
cias, lo lloch ahont se demostren qualitats administrativas, 'ns hi encabeix al bé prou conegut Navarro Reverter.

Un altre broma malaguenya; á no sér que 'l cregui més apte que 'ls altres per haver sigut l' imatge fiel durant tant temps de nostra atrotinada Hisenda.

Y á Ultramar hi posa un tal Castellanos, que á la cuenta deu ser molt amich de 'n Cánovas.

Los cubans podran dir, «Castellanos á nosaltres», com si no 'n tinguessin prou ab tants y tants castellans que 'ls hi ha enviat la política centralista.

¡Y pensar que tenim guerra á totas las Colonias, crisis tremenda de totas classes y encara 'ns endossan un desconegut al ministeri!

Deu vullgui qu' aquestas caparradas del *insigne estadista* com 'ls seus li diuhen ne 'ns costin mes car de lo que molts se pensan.

LA DESCENTRALISACIÓ (1)

Un decret, ab data del diumenge passat, instituheix una comissió extra-parlamentària «encarregada de procedir al estudi dels medjs de realisar la descentralisació.» ¿Se va á mudar finalment aquesta máquina administrativa qui no 's mereix ni tót lo bé ni tot lo mal que se n' ha dit? Lo Sr. Ribot, de totas maneres, tindrà l' honor d' haverho intentat: los amichs de la llibertat, á qualsevol partit que pertanyen, li agrahirán.

Centralisació y democràcia son duas idees qui s' exclouen: fan vint anys que gastám las forsas pera conciliarlas. En altres pobles, la vida municipal ó la vida provincial es la escola del ciutadà: cuydantse ell mateix dels assumptos de son municipi, de sa regió, s' avesa á discutir y á compendre altra mena d' interessos que 'ls privats. En nostre pays, las institucions locals no son sino fatxadas derrera de las que hi ha la buydor. Nostres 36.000 municipis, son altres tans menors, sots la tutela del Estat. Tots nostres quadros administratius, municipi, *arrondissement*,

(1) Traduhim y estampám aquest article á títol de document. Las conclusions que estableix sobre lo problema de la descentralisació un periódich tan reputat entre la gent oportunista, valen la pena d'éser registradas, axis pera ensenyansa y convenciment dels oportunistas d' ençà de's Pirineus, com, y sobre tot, pera posarlos palla á la esquella quan nos destorban en nostre camí. Alt a nent, te aquest article 'l valor de demostrar quina es la forsa d' aquesta onada regionalista que fins s' hi doblega la ferotge trette-
ria unitaria dals jacobins.

(N. de la R.)

departament, son abstraccions geomètriques, á las que no correspon en la realitat cap acoblament d' idees ó d' interessos. Ja no hi queda res entre l' individu y l' Estat, sinó una gerarquia de funcionaris: ells son qui cuyden nostres assumptos: nosaltres critiquém y paguém.

Ab aytal sistema, podém escriure fórmulas democráticas en nostres constitucions, mes ja may adquirirém las costums de la democracia.

Heus aquí perque cal descentralisar, es á dir, ressussitar la vida local, la vida regional. Però, com descentralisar? De primer, compreném ben bé que no hem de tocar en res ni per res á la nostra unitat política, y que la descentralisació no pot ésser sino administrativa; mes, fins y tot aquesta descentralisació administrativa 's pot entendre de diferentas maneres.

Si no més se tractés de simplificar alguns rodatsges administratius, de reduhir las formalitats, de disminuir lo paperám, de donar als empleats de cada grau majors facultats d' iniciativa augmentant los també la responsabilitat, engrandir certas atribucions de las assembleas municipals ó departamentals, si no 's tractés, en un mot, sinó de reformas que no miressen altre resultat que 'l d' estalviar temps y diners als contribuents, fora bastant fácil trobar la avinensa. Mes, aquestas disposicions, per bonas que s'guessen, y justas y necessarias, serían més que la descentralisació, 'l prefaci de la descentralisació. Lo problema no s' reduheix á renovellar la vella máquina qui no respón á lo que 'ns cal: consisteix en bratarla per un nombre més gros ó petit de máquinas novas, de las que cada una fassa una part de la feyna qu' fins ara anava á càrrech no més d' una. D' aquí una série de qüestions, sobre las que, cal confessarho, los mellors esperits no s' avenen. Per exemple ¿'s vol descentralisar á benefici del municipi, ó del departament ó fins d' una divisió territorial més estensa? Se vol descentralisar comensant per baix de la gerarquia, ó per alt?

*
*
*

Aquí tenim un primer punt de qüestió: ¿Pot ésser lo municipi la base de la obra descentralisadora? Es possible subjectar á un mateix règimen un poblet ahon l' alcalde tot just sap de llegir y escriure y una ciutat com París, ahon l' Ajuntament vota cada any un pressupost de 300 milions? Certament que no, y 's compren que 'l Sr. Ribot en la esposició que dirigí al President de la República, parlés de la «creació d' órguens administratius nous» aludint á la circumscripció cantonal, qui fins ara no més ha existit de nom y que 's podria convertir en una unitat administrativa més real y sobre tot més homogenea que 'l municipi.

Dintre d' aquest ordre d' idees, s' entreveu més d' una reforma util; però sempre que la qüestió: N' hi ha prou ab lleugerir las atribucions de la autoritat central? No 's cal pas preocupar, sobre tot, de crear alguns graus centres d' activitat, restablint aixís l' equilibri romput des de fa un segle? Es la qüestió de París, á la que s' ha d' arribar, per tant parisench que se sia. ¿Se pot admetre que no solament la vida admi-

nistrativa, sinó la vida pública, la vida literaria, científica, artística, se centri en una sola ciutat? que las assembleas departamentals, qui son una de las formas més seriosas de nostra representació nacional, des-empnen un paper molt segondari; que no mes hi hage teatres, exposicions, museus que tingan alguna importancia, á Paris; que en certas facultats de provincia, mentres eminents troben ab prous feinas alguns dexeblés; que tothom qui té una idea pera vulgarisar, una obra á produhir, una ambició, un somni, se precipita á Paris, com la sanch afluix al cervell en un cos mal equilibrat? Y si verament hi ha aquí un estat anormal avuy, y demá perillós tal vegada, qui no veu que 'l problema s' engrandeix notablement y que la solució, si n' hi ha cap, existeix en la descentralisació regional?

*
* *

Obra difícil, complexa, més que pot ésser estudiada per parts, y realisada axis mateix, puig hi ha, si goso á dirho, una pila de descentralisacions paralelas.

Tal, per exemple, una descentralisació financiera. En Lleó Say, ha explicat, més d' un colp, com certs ingressos y gastos podrian trasportarse del presupost del Estat al presupost del departament ó del municipi. La descentralisació del impost, en la mida en que pot ferse sense perjudicar als serveys públichs, fora un dels medis més eficasos d' axamplar la acció de las assembleas locals.

Axis mateix, una descentralisació universitaria. Aquí, molt felisment, las costums duen la ventatja á las lleys. S'han format verdaderas universitats, com la de Lyon, qui tenen llur vida propia y que s' han convertit en importants focueus de la vida intelectual: no més los hi falta 'l regonexement legal.

Los grans centres d'activitat foren tant més potents quan menys nombrosos; se 'n voldrían, á Fransa deu ó dotze, tot lo més. Estenentse á varis departaments la acció de quiscum d' ells, se formarian, per la forsa de las cosas, certs acoblaments d' interessos comuns. Aquests centres d'activitat serian ensemps centres d'atracció, ahon convergirian totas las forsas intellectuals y també las forsas industrials de la regió. ¿Es asó un somni? D' altres l' han tingut abans que jo; y aquest somni caldrá que 'l realisém un día ó altre, sinó volém que nostra vida nacional s' esmicole. Quan parlam aixís, se 'ns diu: «¿Es que volém retornarnos á las provincias d' altre temps, á las corporacions, á las universitats, als parlaments? Pretenéu ressucitar las formas mortas?»—¿Qué hi vol dir, si aquestas formas del passat, nosaltres las estimám ab l' esperit modern?

La descentralisació, axis entesa, no és ja solament assumpto de las lleys, dels textos. ¿De qué serviria decretar la vida local, la vida regional, si 'ls elements no son en nosaltres? Aquest es lo verdader problema de la descentralisació: mudar las lleys es fácil ¿com mudar las costums?

Desgraciadament están mal preparats per nostra historia. La Mo-

narquía absoluta y la Convenció han fet de la Fransa una polsinera d'individus. Aquesta polsinera, lo primer cónsol la aglomera, la consolida ab ciment romà; construhí un monument rectilini, monóton, però sapat. Si toquem lo ciment ¿qui aguantará la polsinera? Akon tenim nosaltres aquestas associacions, aquestas corporacions, aquests acoblaments voluntaris, aquests organismes il·lúres, qui en altres pobles, servexen de quadro á la iniciativa individual. Hi ha en aquest article més d'un punt d'interrogació; heusaquí 'l darrer. Jò preguntó si abans de descentralisar, es á dir, en definitiva, de debilitar los quadros administratius, no fóra millor preocuparse de formar quadros nous; preguntó si 'l preàmbul lógich de tota reforma no es pas una llei sobre llivertat d'associació.

PAU LAFFITTE

(Traduhit de la *Revue Bleue*).

LA ASSOCIACIÓ DE COROS DE CLAVÉ

Fa vuyt ó nou anys, s'instituí la «Associació» quin nom serveix d'epígraf á aquestas ratllas, ab lo patriòtich intent de sostenir, enaltir y perpetuar la obra del fundador de las societats corals en nostra terra. De moment, s'acoblaren una quarentena escassa de societats de Barcelona y sos encontorns en sa majoria, y lo primer acte que portaren á cap fou lo de celebrar un gran festival á benefici del monument á Clavé—allavors en construcció—y quina direcció artistica 's confiá per primera vegada al mestre Goula (pare).

Celebrar grans festivals en la capital del Principat, no era cosa nova. Clavé n'havía organísat alguns ab lluhiment, y per la nova «Associació» no era cosa de molt trevall, ja que, com hem dit, la majoria de societats de que 's componia eran de Barcelona y sos encontorns. Més, ab tot, també cal fer constar que algunas pertanyents casi al confí de nostra terra eran las primeras en adherirse.

Ab lo fi, donchs, de propagar aquesta moralisadora obra y sols com á ensaig s'acordá celebrar á Tarragona en la primavera del 91 un gran festival com fins en aquella fetxa s'havían celebrat á Barcelona. L'èxit més satisfactori coroná aquella iniciativa, y encoratjá á nostres obrers per anar lo 92 á Mallorca; lo 93, á Valencia; antany, á Zaragoza, y enguany, á las provincias del Nort, propágant la idea y engrandint la «Associació».

Aquella quarantena escassa del principi avuy es un centenar fet, en la que hi tenen part nostres germans de Mallorca, Valencia y Aragó. De las quatre regions, donchs, sortiran alguns centenars d'obriers pel vinent Juliol pera celebrar dos grans festivals: un á Sant Sebastián y altre á Bilbao. Quina parella més xamosa han de fer, al agermanarse, la honrada boyna ab la ayrosa barretina!

Aném, donchs, á fer un petit prech als animosos expedicioners.

Tots sabeu prou bé que finit lo festival vé la festa íntima. Los estandarts son repartits entre las autoritats, societats y particulars. Cada societat coral vá á passar agradosa vetlla donant una serenata als moradores que han tingut la satisfacció d' ostentar un estandart en los balcones de sa casa. Sapigut es que en aquestas serenatas cada societat hi entona las composicions que més bé li van y que més poden agradar als festejats. ¿Qué 'ls podriau cantar que 'ls hi fos més grat á la noble gent d' aquella terra? ¿Nó ho sabéu? Aném á dirvosho y vos augurém que la abressada será més estreta. Cantéuloshi l' himne del seu immortal Iparraguirre, lo cantor del poble, ó com si diguessim: lo Clavé d' aquella terra. Cantéuloshi lo «Guernikako-arbola» en nostra parla. Cantéuloshi l' himne de la nativa pátria, que ressona en totas las sevas festas y festetas y 'l saben tots sos fills. No penséu que sia obstacle la diferencia de llengua.

Si demá 'ns tornessin la visita y traduhit á la seva parla 'ns cantessin «Los Xiquets de Valls», «Los Pescadors», «Las flors de Maig», etc., ¿nó ho coneixeríam? Si 'ns cantessin una sardana, ¿nó la ballaríam? Pot ben contestar per nosaltres una de las societats corals de Reus, per la que son mestre senyor Mateu compongué y ella executá una «jota», al visitar la capital aragonesa. Los festeigs ab que 's vejé afalagada parlan més alt de lo que nosaltres podíam dir.

Temps queda encara y la feyna es poca y agradosa. ¡Avant coristas! Celebrant una festa de joya, en vostras mans está lo d' afegir altra honrosa fulla á la memoria de Clavé, enaltir més la seva obra y ensemps mostrarnos bons fills de nostra pátria.

JAUME CASAS Y PALLEROL.

L I T E R A T U R A

LAS TRES LLÁGRIMAS DE 'N CINTO

Si algun cop, moguts per l'interés en saberho y sens altre fi, li preguntavam per la plassa que son director oferí buscarli, apenas ens responía. «No ho sé... No 'n sé rés!.. Ja m' avisará!..»—remugava. Y aixís passava la vida.

Un día 'ns vá sorprendre ab l' agradosa nova de que lo de la colocació era feta. 'S muntava una gran fábrica en lo terme de Sant Martí, pera dedicarla á la estampació de robas, y allí l' encabirían... L' en felicitarem, com era natural, afeginthi aquellas preguntas, inherents al assumpto, que, empesas per la curiositat, se'ns escapavan de la boca; més, lo de costum: «No ho sé... No 'n sé rés... Ja m' avisarán!...» tornava. Aná desfentse de las llissons, y poch més endevant nos feu á saber que ja s' havia possessionat del cárrech... Sa mare, més curiosa y ab més autoritat, tot era interrogarlo, punxarlo, pera sapiguer ahont anava, qué hi feya, quin buyt hi

omplia; com era alló, aquella cosa tan gran, aquella fabricassa, que gran deuria d'esser pera ocuparhi á son fill ab son enferfeh de lletra, ab son gómbol de coneixements científichs; més en Cinto no l'entenia. Mot á mot, com si 'ns en fés caritat ó las hi pesquessem ab am, deixava anar una qu' altra contesta, embastada ab concisió precisa y confegida ab igual aixutament; que, si bé no 'ns satisfeya, apagabaiva nostres desitjos... Ab semblant automatisme aná enterantnos de vetlla en vetlla de lo més grós, de lo més interessant, de lo inexcusable..... Coleccionant aquellas receptas, ja passats uns mesos, vam imposarnos de lo següent: Qu' era la fàbrica una de las més grandiosas del terme de Sant Martí... Que pertanyia á una societat anónima de la qual n'era 'l gerent un inglés. Que las duas màquines Corliss pera 'l etjegament dels estris travessarian de cent caballs..... Que 'l cuarto dels colors era més gran que nostre pis... gayre bé 'l doble. Que 'l valor dels motllos, no més, representava una fortuna... Que 'ls trevalladors hi foren á cents..... Que 'ls dibuixants no s'entenián de feyna... Per fi, qu' etjegavan ja, y que quant á sou, si bé tenia un tant assenyat, com no passava de condicional, al cap del any nos el diria.... Vingué 'l balans al tombá l' any y, francament, tant bons tractes oferiren á n' en Cinto, que, exagerant y tot sa válua, nos en quedarem sorpresos.

Precisament fou alashoras quan, sobtantnos á tots, aixecá l'interdicte de sa llengua. A qué 's debia? A la consideració rebuda per la gerencia de la fàbrica, tant palmariament demostrada ab sas óptimas condicions?... A qué potser s' havia desenrotllat en Cinto, com á natural consecuéncia d' aquellas, l' incentiu del interés, el desitj d' una prosperitat debuda á sos propis mérits; algún ideal en fi, tant poderós en apariencia, que fins li girava la vida?... No 'ns entretinguerem pas en esbrinarho. Lo fet es que alashoras sens mostrá menos surrut, més fianch, més enrahonayre... Llavors saberem que la fàbrica, situada en un llarch plá, ribetat de petits horts y d' extesas d' ordi, era formada per dos cóssos bessons, trepats sos murs arreu per un sens fi d' arrengleradas finestras, coberts sos sostres per brunyidas teulas, á dos vessants, en un extrém de quins edificis, enlayrantse fins als núbols, s' hi aixecava la xemaneya. Saberem que l' ayre la batia, que 'l sol parpellejava per sos vidres del matí al vespre, que s' aturava 'l lluny en sas teuladas, que l' aygua anava á morir en un dels pous; bategant, trément, geinegant tot l' edifici á l' hora de la feyna, com si al pé de la gent y de tants estris, carregant en sas feixugas espatllas li desllorigués la carcanada. Saberem que sos productes, acreditats per la solidés dels tints, per la novetat en sas mostras y per sa elegant presentació, no sols competían ab llurs similars extrangers, sino que, snperantlos en alt grau, arreu del mon s' exportavan... Particularisantho cada dia més, detallantnosho ab més nimietat, y entreverantho tot, sempre ben amenit, com si gosés al recontarnosho, sapiguerem que, al costat del edifici, dins lo clos de la tanca, y arredossat en un de sos angles, s' hi aixecava un petit *chalet*, bufó com una joguina; recobert per plantas y flors, com si 'l mirador del teulet

fós lo coronament d' una toya; assoleyat pel sol de mitj-dia, que l' amarava ab sa llum á biaix, bó y ajogassantse en sas persianas verdas; abrigat del mestràl y orejat per la matinada; innovantnos y tot qu' allí, dins d' aquell niu encisador, en aquell estotx de bel·lesas, s' hi encauhara l' inglés, el gerent de la societat, junt ab sa esposa y nevoda, una joveneta de cabel·lis róssos y fins, daurats, com un raig de sol y prims com un bri de seda; d' ulls verts com l' aygua del mar, de boca remenuda, de fina y blanca pell y d' elegants y aristocrátichs ayres....

Quan entenguerem lo de la inglesa á tots ens escapá 'l riure... Un riure suau, plascévol, dols; com volguent dir: vetaquí la *pastora*; vetaquí 'l perquè de son cambi... Nos esqueyam sopant, y en Cinto, sorprenent nostra impresió y excusant alhora sa lleugeresa, afegí, enrojidet encara y embrassada la boca:

—Vá venir per la salut... questió del pit... L' humitat d' aquells paysos no li convenia, y 'ls metjes, aprofitant la conjuntura de trobarse aquí sos oncles, li aconsellaren que se 'n vingués á Espanya... Es una bona xicotà... Una excel·lenta minyona... Asentada, instruida... oh!.. molt instruida!.. ¡com no se 'n veuen per aquí!.. tendre, amable... ab un caracter tan bondadós, é ingénuo, qu' ab cuansevol lligaria....—

Tot aixó 'ns ho anava referint bó y fent ballá 'l toval oiet entre dits, y desviant sos ulls, ab estudiada indiferencia, desde 'l plà de la taula al quinqué penjant del sostre...

—Prou!.. Prou!..—feyam nosaltres ab lo cap, per no distreure'l interrompentlo.

—Fá set mesos que 's aquí, y ja sembla una catalana... No parla tant *serrat*, es clar; però adhuc aquell brunyiment, aquells cops de llima que dóna á certas paraulas, com si al atravessar per sa llengua las hi rebaixés aspró ó las maurés dintre sa boca, li sentan tant bé, li escauhen tan graciosament, qu' un no 's cansaria d' escoltaria... Lo que la desaparenta un xich, retrayent sa fesomia, es una piga que té al coll, roja com un esquitx de sanch, encastada dessobre mateix dels llabis... algun desitj de maduixas, potser... Encara que, maduixas á l'aglaterral!.. Taat fresca se li conserva, tant tendre á tothora, que aixís qu' un se la mira, ja li venen ganas de xuclarli....

—Miréu el babau!..—feu sa mare, prou convensuda de son enamorament...

JOAN PONS Y MASSAYEU.

(*Seguirá.*)

NOVAS

Dijous pasat ab una concurrencia numerosa se celebrá en aquesta ciutat l' enterro de los senyors Rvtn. Rector de Santa María del Mar de Bar-

celona don Joan Torres y Monsech, Pbre, y don Joseph Pujal y Humbert. (E. P. D.)

Asistiren á l' enterro los assilats en nostra Casa de Beneficencia y la de la escolania de la Parroquia de Sant Feliu.

Lo *Teatre Artístich* qu' estava instalat en lo Saló Sabadellés ha sigut traslladat al Saló Colonial.

Ha sigut nombrat coadjutor de la Parroquia de la Purísima Concepció lo nou Pbre. don Miquel Grau, ornant á desempenyar lo càrrech de vicari de la Parroquia de Sant Feliu, ab caràcter definitiu, lo Rtn. don Joan Canyameras.

Ha sigut coufiat al distigit jove don Feliu Griera Crespi lo Penó principal de la profesó del *Via Crucis* que a càrrech de la Pía-Unió del Sant Cristó de la Agonia, sortirà avuy dimenge de la Iglesia de Nostra Senyora de la Misericordia.

Lo diumenge pròxim festa de la Pascua de Resurrecció la *Societat Pintarra* d' aquesta ciutat. verificará una de sas habituals excursions artísticas á la vila de Rubí.

Ha sigut designat pera portar lo penó principal de la profesó del Sant Viatic que tindrà lloch lo dia 21 del corrent, nostre amic don Joan Grau.

Donadas las molts simpatias ab que conta, li assegurém un numerós acompanyament.

Pera tant solemne acte ha sigut contractada la Banda del Regiment de Asia de Barcelona.

Al reapareixer la notable *Revue du Monde Latin*, sots la direcció del ilustre historiador de nostre rey en Jaume, Baró de Tourtolon, inserta un article- explicació «Als lectors» ahon son resumidas las aspiracions de la publicació. En ell hem llegit ab gust eix parrafet.

«No es pas tampoch pera empenyer á la divisió del ciutadans d' un mateix pays que tractám de reaccionar contra l' esgarriós estat d' esperit centralista qui domina en lo mon llatí y qui amenaça convertirse en l' ausiliar més poderós del socialisme colectivista. Donant á las manifestacions de la activitat provincial la importància que mereixen, concedint un lloch en nostra Revista á las reivindicacions regionals ó federalistas

Las associacions catalanistas de Barcelona están organisant una vetllada musical que's celebrarà lo dia de Sant Jordi en lo Saló de Cent de las Casas Consistorials de la capital.

Nostre compatrici y actual President de la «Lliga Regional» de Manresa, don Pere Carol, ha sufert la sensible desgracia de véurer morir á sa virtuosa esposa (E. P. P.)

No cal dir quant sentim la pena qu' afligeix al nostra excelent company de causa á qui desitjém cristiana resignació pera soportar tan aflictiva desgracia.

Nostre colega local «Sabadell Moderno» en sa edició del 4 dels corrents, doná compte d' una reunió *romerista-conservadora* que tingué lloch en un dels salonets del café Euterpe, y de quin *xafarranxo* polítich deu esserne lo *digne* president don Joan Vivé y Salvá.

Per més que suposém una broma lo de la tal reunió, secundada ó continuada per l' articulista de «Sabadell Moderno», guiats per lo més bon desitj nos atrevim á aconsellar al estimat colega, confiant que será fiel interpretedel bon zel qu' ens guia, que no malgasti 'l temps escribint y publicant articles ponderant y enaltint lo que ni en broma considerém prudent ni beneficiós pels interessos de Sabadell.

Que l' ex-alcalde don Joan Vivé y Salvá, diga que:

«Durante los dos periodos que se me ha elegido y designado con el honrosísimo y tan honorífico para mí, cargo de Presidente del Municipio, he procurado suavizar asperezas y más que política, hacer verdadera administración local, por la que velaba sin tregua ni descanso, á la par que para la tranquilidad pública» no te rés de particular, si 's te en compte 'l modo de ser, pensar y obrar del qui aixís parla; pero que semblants cosas se donguin á la publicitat, en que siga en broma, ho considerém no ja altament perillós, sino atentatori al bon nom y á la dignitat de Sabadell.

Cal pensar, y á Sabadell mateix n' hi han prou exemples, que moltes vegadas lo que comensa per broma, acaba essent realitat, y nosaltres que coneixém los bons intents y patriótics sentiments dels redactors de «Sabadell Moderno» no creyém ni volém creurer, volguessen portats á la realitat los *desinteressats sacrificis* del president del *pot-purri* romerista-conservador.

Durant la temporada d' istiu actuará en lo teatre Euterpe la companyia catalana del teatre Romca de Barcelona.

de las diverses poblacions llatinas, tenim consciencia de lluytar contra 'ls més perjudicials enemichs de llur veritable unitat nacional.

—
En la próxima temporada de primavera está ajustada en lo teatre de Euterpe una companyia de zarzuela dirigida per don Francisco Puig.

—
Avuy a la tarde actuará en lo teatre Euterpe una companyia de aficionados d' aquesta ciutat posant en escena lo drama sacro *Passió y mort de Ntre. Senyor Jesu crist*.

La part de protagonista está confiada al distingit aficionat don Ramon Sanlleí.

—
Es objecte de moltas alabansas per part dels inteligents la Exposició Vila y Vilatobá establerta en lo saló del Círcol Sabadellés.

Tots los cuadros y estudis que exposa En Vila son dignes de encomni, sobressurtint especialment «La Brema», simpátich cuadro de costums tant brillant de tons com atrevit de concepció, cuadro simpátich en extrém y que vé destinat á figurar en la Exposició Nacional de pinturas próximas á obrirse á Madrit. Digne també de tots los elogis es «L' Angelus» per sa bona interpretació y ambient, lo propi que «Lo bateig» y «Ultima vetlla».

En Vilatobá n' exposa dos, lo «Paissatge d' hivern» de bona factura y ben comprés, y un «Crepuscle» que es una verdadera llástima que 'l cel bon xich agre, desentoni de la brosta del terror que está tractada de má de mestre per lo justa de tonalitat y tractament.

La Exposició finará 'l dia 10 dels corrents.

—
La «Associació de socorros mútuos» pera los voluntaris catalans de la guerra de Africa de 1860 ha publicat sas estatuts.

Dita benéfica institució realisarà avuy diumenge una excursió á la ciutat de Reus, ab objecte de colocar una corona en la tumba del general Prim.

—
Avuy diumenge la «Associació de los Coros de Clavé de Barcelona» celebrarà un gran festival en lo palau de Bellas Arts, á benefici dels naufrechs del «Reina Regente».

—
Avuy tarde y nit tindrán lloch en lo teatre de Novetats de Barcelona, las últimas representacions del grandió espectáculo «Jesús de Nazareth», del aplaudit poeta Angel Guimerá.

FI TRES PER L' AYGU

Per 8 pessetas evitaréu una pila de enfermetats.

Sabadell es una de las poblacions més castigadas per las enfermetats, gracias á l' aygua carregada de llot, cals y diversas materias vegetals en putrefacció.

Unich modo d' evitarlas es filtrar l' aygua per medi dels filtres científicament construhits per la casa

M. BURGUÈS. - CREUHETA, 92.

NOTA.—Per 0'50 CÉNTIMS se neteijan y cambian las materias que serveixen pera clarificar l' aygua.

JOAN COMAS FAURA

Dipòsit de música de totes classes

Pianos

Ventas, Lloguers, Cambis, Reparacions y Afinacions

Ventas á plazos á 2 duros setmanals

RAMBLA, 67.-SABADELL